

POSTANOWIENIE

Dnia 17 czerwca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z wniosku obrońcy sędziego Sądu Apelacyjnego w [...] w stanie spoczynku X. Y. - adw. A. P. o zbadanie spełnienia przez SSN Pawła Wojciechowskiego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowaniu po powołaniu, w sprawie o sygn. akt I ZI 56/22
po rozpoznaniu w dniu 6 kwietnia 2023 r.
na posiedzeniu w przedmiocie dopuszczalności rozpoznania wniosku

postanowił:

na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) oraz art. 33 ust.

3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) uzupełnić postanowienie Sądu Najwyższego w ten sposób, iż przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawne:

„1) Czy art. 29 § 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.: Dz. U. z 2024 r. poz. 622) w części obejmującej wyrazy „okoliczności towarzyszących jego powołaniu i”, jest niezgodny z art. 60 w związku z art. 31 ust. 3, w związku z art. 2 oraz w związku z art. 178 ust. 1 i art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

2) Czy art. 29 § 5 w pozostałej części oraz zakresie, niż wskazane w postanowieniu Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2023

r., I ZB 11/23, jak również art. 29 § 6-20 oraz art. 29 § 24 ustawy o Sądzie Najwyższym w części dotyczącej postępowania toczącego się na skutek wniosku, są niezgodne z art. 60 w związku z art. 31 ust. 3, w związku z art. 2 oraz w związku z art. 178 ust. 1, art. 179 i art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej?”.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 6 kwietnia 2023 r., I ZB 11/23, Sąd Najwyższy zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z następującymi pytaniami prawnymi:

„1. Czy art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r., poz. 1904 ze zm.) w części obejmującej wyraz „wyłącznej”, jest zgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej?,

2. Czy art. 29 § 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w części obejmującej wyrazy „okoliczności towarzyszących jego powołaniu i”, jest zgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej?,

3. Czy art. 29 § 5 w związku z art. 29 § 15 oraz z art. 29 § 18 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zakresie, w jakim dopuszczalne jest wyłączenie sędziego z powodu jakiegokolwiek okoliczności odnoszącej się do procedury powołania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest zgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej?”

Wyrokiem z 25 lutego 2026 r., SK 68/25 (OTK ZU poz. 40/A/2026), Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 5a ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. - Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1267, dalej: p.u.s.a.) jest niezgodny z art. 60 w związku z art. 31 ust. 3, w związku z art. 2 oraz w związku z art. 178 ust. 1, art. 179 i art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Wobec powyższego, co do art. 5a p.u.s.a. ustało domniemanie konstytucyjności tego przepisu. W orzecznictwie Trybunału wskazuje się, że wyrok jako mający moc powszechnie obowiązującą i ostateczny, już z chwilą ogłoszenia go przez Trybunał Konstytucyjny na sali rozpraw skutkuje ustaniem domniemania konstytucyjności skontrolowanych regulacji.

Trybunał Konstytucyjny podkreśla jednocześnie, że brak niezwłocznej promulgacji wyroku we właściwym dzienniku urzędowym nie może być rozumiany jako przeszkoda w jego stosowaniu przez organy władzy publicznej (zob. wyrok TK z 23 września 2025 r., P 3/25, OTK ZU A/2025, poz. 97).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedmiotem pytań prawnych w niniejszej sprawie są uchwalone przez Sejm przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym o treści tożsamej z tą, zakwestionowaną w sprawie SK 68/25.

Odpowiedź na przedstawione przez Sąd Najwyższy pytania może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą zostały przedstawione, a to z uwagi na zawisły w sprawie o sygn. akt I ZB 11/23 test niezawisłości i bezstronności. Postępowanie w tym zakresie jest wciąż prowadzone przed Sądem Najwyższym, bowiem dotyczy oceny standardu (kryteriów) niezawisłości sędziego, a tym samym jest on osobą, której sytuację prawną kształtuje bezpośrednio. Sędzia ten jest wyznaczony do rozpoznania sprawy, w której należy podjąć czynności orzecznicze niezależnie od tego, iż stwierdzono, że osoba, której dotyczy, zmarła.

Norma zawarta w art. 29 § 5-25 ustawy o Sądzie Najwyższym zawiera - z niewielkimi, nieistotnymi z perspektywy istoty wątpliwości co do konstytucyjności zmianami - w istocie powtórzenie instytucjonalnego (ustrojowego i procesowego) rozwiązania poddanego kontroli konstytucyjności w sprawie SK 68/25 art. 5a p.u.s.a. Tym samym należy przyjąć, z powodu braku szczególnych okoliczności lub motywów, iż stwierdzenie niekonstytucyjności przez Trybunał Konstytucyjny art. 5a p.u.s.a. skutkuje wzruszeniem domniemania konstytucyjności art. 29 § 5-25 u.SN.

W konsekwencji wzruszenie domniemania konstytucyjności normy tożsamej z tą, która była przedmiotem oceny zgodności z Konstytucją RP przez Trybunał Konstytucyjny umożliwi samodzielłą ocenę dopuszczalności jej stosowania przez Sąd Najwyższy (w ramach szczególnej sytuacji, w której upadek domniemania

normy tożsamej może być traktowany jako wyjątkowo podstawa do odmowy stosowania przez sąd niekonstytucyjnej normy prawnej). Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego doprowadziło bowiem do skutecznego wzruszenia domniemania konstytucyjności instytucji tzw. testu niezawisłości i bezstronności unormowanego nie tylko w p.u.s.a., ale także tożsamego rozwiązania normatywnego zawartego w ustawie o Sądzie Najwyższym. W konsekwencji niemożliwa stała się w tym zakresie wykładnia przez Sąd Najwyższy ustawy o Sądzie Najwyższym w zgodzie z Konstytucją, co stanowi okoliczność, którą z uwagi na treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego Sąd Najwyższy musi brać pod uwagę z urzędu, a co powoduje, że przyjęcie konieczności stosowania niekonstytucyjnej regulacji prowadziłoby do petryfikacji stanu niekonstytucyjności, a podmioty, których właściwe przepisy dotyczą zmuszone byłyby do wszczynania następnie postępowań przed Trybunałem Konstytucyjnym, aby skutek oczywistego wyroku negatoryjnego móc następnie wzruszyć w trybie wznowieniowym postępowania sądowe, które dotyczyły ich naruszonych konstytucyjnych praw lub wolności. Związanie sądów Konstytucją i ustawami, o którym mowa w art. 178 ust. 1 Konstytucji RP, nie może być interpretowane jako nakaz stosowania ustawy, której treść nie wątpliwie jest niezgodna z normą hierarchicznie wyższej rangi, nie na skutek samodzielnej dowolnej oceny sądu (który taką kompetencją co do zasady nie dysponuje), lecz na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego oceny niekonstytucyjności normy o tożsamej treści. W ocenie Sądu Najwyższego nie mamy zatem w tym przypadku do czynienia z postacią niedopuszczalnej tzw. „rozproszonej kontroli konstytucyjności”.

Z uwagi jednak na treść pytań prawnych skierowanych już wcześniej w niniejszej sprawie przez Sąd Najwyższy do Trybunału Konstytucyjnego - postanowieniem z 6 kwietnia 2023 r., IZB 11/23 - celowe jest uzupełnienie ich treści w zakresie odpowiadającym treści normy prawnej (instytucji) analogicznej, która została uznana za niespełniającą standardy konstytucyjnego w p.u.s.a. - w zakresie dotyczącym rozpoznania sprawy tzw. testu niezawisłości i bezstronności (a zatem z wyłączeniem przepisów dotyczących odwołania, mimo stwierdzenia przez Trybunał Konstytucyjny także niezgodności z właściwymi wzorcami kontroli również art. 5a § 16-18 p.u.s.a., bowiem w tym zakresie nie występuje w niniejszej sprawie

przesłanka funkcjonalna pytania prawnego). Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niekonstytucyjność kwestionowanych norm ostatecznie pozwoli na uniknięcie wątpliwości co do dopuszczalności ich stosowania przez sądy.

Uznać jednocześnie należy, że w zakresie odnoszącym się do wskazanych w niniejszym postępowaniu przepisów z uwagi na ich tożsamość treściową zachowują w pełnym zakresie aktualność ustalenia i wnioski Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zakończonej wyrokiem z 25 lutego 2026 r., SK 68/25. Tym samym też, z tych samych powodów i z tymi samymi argumentami, stanowią one treść motywów, którymi kieruje się Sąd Najwyższy kierując niniejsze pytania prawne uzupełniające pytania w postanowieniu z 6 kwietnia 2023 r., I ZB 11/23. Z tych samych względów Sąd Najwyższy uzupełnił też wzorce kontroli zawarte w pytaniu w pkt. 1.2. powyższego postanowienia (pkt 1).

Trybunał Konstytucyjny uznał za naruszający standard konstytucyjny art. 5a p.u.s.a. kreujący instytucję (mechanizm) tzw. testowania niezawisłości. Przepis ten oceniono za konstytucyjnie nieakceptowalny, jako umożliwiający w sprawie dotyczącej badania bezstronności i niezawisłości sędziego abstrakcyjne kwestionowanie jego niezawisłości i bezstronności wyłącznie na podstawie „okoliczności towarzyszących jego powołaniu”, a ponadto merytoryczną ocenę prawomocnej uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, przez przyjęcie, że „okoliczności towarzyszące powołaniu” są zawarte w prawomocnej uchwale Krajowej Rady Sądownictwa oraz dopuszcza kwestionowanie niezawisłości i bezstronności sędziego wyłącznie na podstawie okoliczności przytoczonych w uchwale.

Zakwestionowano też dopuszczalność badania w tym trybie aktu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o powołaniu na urząd sędziego.

Trybunał zwrócił uwagę na naruszenie przez przedmiot kontroli normy konstytucyjnej stanowiącej, że obywatele polscy korzystający z pełni praw publicznych mają prawo dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach. Trybunał rozpoznając sprawę SK 68/25 stanął na stanowisku, że art. 60 Konstytucji należy pojmować w sposób szeroki. Nie należy go łączyć tylko z prawem wejścia

do służby publicznej. Przepis ten dotyczy także sytuacji osób, które weszły już do służby publicznej (prawo *sensu largo*) i polega na zapewnieniu im możliwości realnego wykonywania podjętej służby.

W konsekwencji za niespełniające standardu konstytucyjnego uznano regulację, która ogranicza dostęp sędziego do służby publicznej, przez co utrudnia wykonywanie funkcji publicznych, w tym sprawowanie urzędu sędziego. Z takim przypadkiem mamy do czynienia na gruncie sprawy SK 68/25, jak również niniejszej, albowiem stosowanie wskazanych norm uniemożliwia sądenie konkretnych spraw zawisłych przed - odpowiednio - NSA oraz Sądem Najwyższym, z uwagi na abstrakcyjne kwestionowanie ustrojowego statusu sędziego z racji okoliczności towarzyszących powołaniu.

Rozwiązanie to nie spełnia także w ocenie Trybunału Konstytucyjnego wymagania z art. 60 *in fine* Konstytucji, tj. zapewnienia jednakowych zasad dostępu do służby publicznej. Mechanizm tzw. testowania niezawisłości wykorzystywany jest właściwie li tylko wobec sędziów powołanych przez Prezydenta po marcu 2018 r., tj. tych zarekomendowanych przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2024 r., poz. 1186, dalej u.KRS). Pozostawienie w systemie zaskarżonej instytucji i jej dalsze stosowanie, jak stwierdził Trybunał Konstytucyjny w powołanym wyroku, może doprowadzić do petryfikacji stanu, w którym sędziowie powołani po marcu 2018 r. zachowując wprawdzie formalny status sędziowski, *de facto* stają się „sędziami ułomnymi” niezdolnymi do bezstronnego orzekania w konkretnych sprawach, z uwagi na rzekome wady w procedurze ich powołania.

Sąd Najwyższy podziela także stanowisko, iż wyłączenie sędziego od orzekania w ramach procedury tzw. testu niezawisłości i bezstronności w praktyce prowadzi do wypaczenia normatywnego sensu tej instytucji, przekształcając ją w narzędzie mogące służyć do odsuwania od orzekania sędziego z tej racji, że wystąpił w procedurze konkursowej przed Krajową Radą Sądownictwa ukształtowaną na podstawie art. 9a ustawy o KRS i uzyskał od tego organu rekomendację do objęcia urzędu. Takie działanie ogranicza sędziemu możliwość korzystania z konstytucyjnego prawa dostępu do służby publicznej.

Wskazane rozwiązanie ustawowe nie jest do pogodzenia z art. 179 Konstytucji, stosownie do którego sędziowie są powoływani przez Prezydenta RP, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony.

Powołanie sędziego jest wyłączną i niewzruszalną prerogatywą Prezydenta, której wykonanie w obowiązującym stanie konstytucyjnym nie podlega kontroli sądowej, w polskim zaś porządku prawnym nie ma przepisów, które przyznawałyby kompetencję do podważania aktu powołania i wynikającej z tego aktu inwestytury do orzekania przez sędziego jakimukolwiek organowi władzy publicznej, w tym także Sądowi Najwyższemu czy Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu.

Co prawda wyłączenie sędziego - nawet ze wszystkich przydzielonych mu spraw - formalnie nie prowadzi do podważenia skutku postanowienia Prezydenta, jednak materialnie rodzi ryzyko trwałego odsunięcia sędziego od orzekania, tj. pozbawia akt inwestytury sędziego swojej realnej treści, tworząc nieznaną Konstytucji kategorię sędziego formalnie zajmującego urząd, ale w praktyce niemogącego wypełniać obowiązków służbowych.

Stan taki nie może być akceptowany, ponieważ ingeruje w sposób niedopuszczalny w niepodlegającą *de constitutione lata* prerogatywę Prezydenta do powoływania sędziów, co w oczywisty sposób jest niezgodne z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji, a także z art. 178 i art. 180 ust. 1 i 2 Konstytucji.

W istocie kwestionowane rozwiązanie prowadzi do faktycznego pozbawienia sędziego inwestytury poza regulacjami konstytucyjnymi, a także podważa sędziowską niezawisłość, a w konsekwencji niezależność i bezstronność sądu rozumianą także jako prawo jednostki do sprawiedliwego procesu.

Jak trafnie też zauważył Trybunał Konstytucyjny w powołanym wyroku, konstytucyjny kształt kompetencji, wynikającej z art. 179 i art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji, nie pozwala kwestionować ważności aktu powołania ani zakresu uprawnień osoby powołanej przez Prezydenta do pełnienia urzędu sędziego. Przyjęcie odmiennego poglądu pozbawiałoby kompetencję Prezydenta jej materialnej istoty, gdyż wykonaniem tej kompetencji nie może być powołanie sędziego, który *de facto* nie mógłby uczestniczyć w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Trybunał zaznaczył także, że rozwiązanie pozwalające na

wyłaczenie sędziego wyłączenie z uwagi na okoliczności towarzyszące jego powołaniu może więc być wykorzystywany przeciwko niezawisłości sędziowskiej.

W bogatym orzecznictwie Trybunału wielokrotnie podkreślano, że żaden organ nie ma możliwości kontrolowania wykonywania przez Prezydenta prerogatywy do powoływania sędziów.

Wreszcie Sąd Najwyższy podziela stanowisko, iż wzajemne sprawdzanie przez sędziów prawidłowości swoich powołań w drodze sądowych postępowań jest zaprzeczeniem zasady niezawisłości oraz poważnym naruszeniem kompetencji Prezydenta. W świetle standardów państwa prawnego za niedopuszczalne należy uznać merytoryczne badanie przez sąd rozpoznający wniosek o tzw. test niezawisłości i bezstronności, uchwały KRS o wystąpieniu do Prezydenta z wnioskiem o powołanie danej osoby na sędziego. Skoro Krajowa Rada Sądownictwa jest organem wyłącznie upoważnionym do rozpatrywania i oceny kandydatów na sędziów, to nie może istnieć organ, który bez wyraźnego umocowania wynikającego z samej Konstytucji miałby zamiast niej decydować o zasadności lub nie wskazania kandydatury do pełnienia urzędu sędziego Prezydentowi RP. *De lege lata* na uchwały KRS dotyczące przedstawienia Prezydentowi wniosku o powołanie na urząd sędziowski (z wyjątkiem powołania na urząd sędziego SN), służy odwołanie do Sądu Najwyższego, który bada jednak wyłącznie zgodność uchwały z prawem.

Trybunał stwierdził wreszcie, że nie może zyskać akceptacji czynienie wobec sędziego zarzutu braku bezstronności i niezawisłości z tego tylko powodu, iż wziął udział w legalnym konkursie organizowanym przed Krajową Radą Sądownictwa, która z woli ustrojodawcy stoi na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów; a także z uwagi na to, że organ ten następnie wystąpił do Prezydenta z wnioskiem o powołanie na urząd sędziowski. Chybiony jest zarzut rzekomej nielegalności Krajowej Rady Sądownictwa, której sędziowska część została wybrana przez Sejm. Należy przypomnieć, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 25 marca 2019 r., sygn. K 12/18 (OTK ZU A/2019, poz. 17), w sposób ostateczny, ze skutkiem *erga omnes* orzekł, iż wspomniany art. 9a u.KRS, przewidujący nowy tryb wyboru piętnastu sędziów-członków KRS, jest zgodny z art. 187 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 w związku z art. 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 oraz z art. 186 ust. 1 Konstytucji.

Wyrok ten potwierdzający konstytucyjność normatywnej podstawy nowego modelu kształtowania sędziowskiej części Krajowej Rady Sądownictwa przez Sejm, jest przez Trybunał orzekający w niniejszej sprawie postrzegany jako rozwiewający wszelkie wątpliwości, co do skuteczności powoływania sędziów (w tym sędziów SN, NSA) przez Prezydenta na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie art. 9a u.KRS. Wobec tego tym bardziej niedopuszczalne jest wyłączenie sędziego w trybie tzw. testu niezawisłości tylko z tej przyczyny, że został powołany przez Prezydenta na wniosek KRS ukształtowanej z zastosowaniem art. 9a ustawy oKRS.

Sąd Najwyższy, mając na uwadze powyższe argumenty i wskazane okoliczności, postanowił, jak w części dyspozytywnej postanowienia.

Z uwagi na to, iż niniejsze postanowienie uzupełnia treść postanowienia Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2023 r., I ZB 11/23, nie było podstaw do podejmowania zawieszonoego postępowania (pkt III postanowienia SN z 6 kwietnia 2023 r.). Niniejsze postanowienie zostało bowiem wydane bezpośrednio na podstawie art. 193 Konstytucji RP i ma charakter tożsamy (uzupełniający) z rozstrzygnięciem inicjującym postępowanie w trybie kontroli konkretnej przed Trybunałem Konstytucyjnym, zatem jako takie nie stanowi czynności wymagającej podjęcia postępowania.

[M. T.]

[r.g.]

Kamil Zaradkiewicz